

Malmö högskola

Lärarytbildningen

Studie- och yrkesvägledarprogrammet

Examensarbete

10 poäng

Omorganisationen av det Individuella programmet

The reorganisation of the "Individuella programmet"

Tomas Andersson

Studie- och yrkesvägledarexamen 120 poäng.
Höstterminen 2006

Handledare: Maja Nordenankar
Examinator: Nils Andersson

Sammanfattning

Syftet med arbetet är att undersöka hur lärare, studie- och yrkesvägledare och elever upplever att IV programmet (Individuella Programmet) i Helsingborg fungerar. Numera finns IV programmet på alla gymnasieskolor i staden. Tidigare gick alla IV elever på samma skola, Ungdomscentrum (UC). Orsaken till omorganisationen var att många IV elever hoppade av IV programmet och att man av den anledningen, för att minska avhoppet, ville inkludera alla IV elever till den vanliga gymnasieskolan,. Detta har medfört att lärare, studie- och yrkesvägledare och elever har flyttat ut till de övriga gymnasieskolorna i Helsingborg.

Jag har använt mig utav en kvalitativ undersökning vid mina intervjuer. Jag har intervjuat, två studie- och yrkesvägledare, en gymnasielärare, en specialpedagog, samt två elever med kassetbandspelare. De resultat jag kom fram till var att jobbet för studie- och yrkesvägledarna har blivit viktigare och mer stimulerande, eftersom att studie- och yrkesvägledarna får vägleda både IV elever och elever som går på gymnasieskolan. När det gäller lärarna på det Individuella Programmet så har arbetssituationen blivit mer krävande på grund av att kunskapsnivåerna är mer varierande hos IV eleverna, eftersom det oftast bara finns en klass eller två på varje gymnasieskola än om man jämför med UC. På UC fanns det fler klasser där man kunde gruppera IV eleverna efter deras kunskapsnivåer. IV eleverna tycker att utbildningen är bättre nu, det är en större fördel att gå på en vanlig skola och att slippa stämpeln att man går på UC. Eleverna anser också att det är stressigare nu, mer allvar. Detta medför att fler elever hoppar av det Individuella Programmet. Min slutsats är att man behöver kompetensutveckla lärarna och att varje gymnasieskola inför fler IV klasser där man bättre kan gruppera eleverna efter deras kunskapsnivå.

Nyckelord: Arbetssituation, Individuella Programmet (IV), Organisation, Studie- och yrkesvägledare,

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Syfte	5
2. Kunskapsbakgrund	6
2.1 Historik om Individuella Programmet	6
2.2 Organisationsförändringar	7
2.3 Omorganisation av Individuella Programmet	8
2.4 Allt svårare för ungdomen att få jobb under 1990-talet	9
2.5 Pedagogiskt dilemma	10
2.6 Individens roll i det framtida samhället	12
3. Metod	13
3.1 Urval	14
3.2 Genomförande	14
4. Resultat	15
4.1 Individuella Programmets syfte och mål	15
4.2 Intervju med de två studie- och yrkesvägledarna	16
4.3 Intervju med gymnasieläraren och specialpedagogen	19
4.4 Intervju med de två eleverna	23
4.5. Analys	23
5. Diskussion	27
Slutsats	30
Förslag på ny forskning	31
6. Litteraturförteckning	32
Bilaga 1	33
Bilaga 2	34

1. Inledning

Under min praktik på olika skolor blev jag uppmärksam på att många elever hoppade av det individuella programmet. Det skrivs även om detta i dagstidningarna.

Tanken var att elever på det individuella programmet snabbt skulle komplettera kunskapsbrister från grundskolan, för att sedan ta sig in på och igenom ett nationellt program på gymnasiet. Men det är bara var femte elev på det individuella programmet som gör den resan. I stället är avhoppet från gymnasieskolan betydande. LO har uppmärksammat att var femte 20-åring inte har klarat av gymnasiet i dag. (Nerikes Allehanda, 2006-03-20, sid. 30)

I Göteborg finns det individuella programmet på Vingagymnasiet. Där går nu 1 500 av Göteborgs cirka 12 000 gymnasieelever. Huvudsyftet med deras skolgång är att de så småningom ska bli behöriga till ett nationellt program, andra studier eller få en plats på arbetsmarknaden. Det kan ta ett år. Det kan ta två år. Det kan ta tre år. Det kan bli så att de aldrig går i mål. Enligt Skolverkets statistik kommer bara hälften av dem att gå vidare till vanligt gymnasium. (Göteborgs-Posten, 2006-03-13, sid. 6)

Ungefär samtidigt berättade en vägledare att hon hade fått ett nytt jobb. Hon skulle bli samordnare på Bildningsnämnden och sköta administrationen av det nya Individuella Programmet, efter omorganisationen i Helsingborg. Nu blev jag nyfiken på vad lärare, studie- och yrkesvägledare och elever i Helsingborg, tyckte, angående omorganisationen i Helsingborg. Flera frågor intresserade mig som: Hade det blivit bättre eller sämre för eleverna? Vad ansåg lärarna om den nya omorganisationen, hur hade deras arbetssituation förändrats? Vilken åsikt hade studie- och yrkesvägledarna om deras nya arbetssituation? Jag var dessutom även nyfiken på om omorganisationen av det Individuella Programmet i Helsingborg, skulle leda till att fler elever blev behöriga att söka till ett Nationellt Program

Det var dessa frågor som gjorde att jag blev intresserad av att undersöka och ville veta mer om det individuella programmet. Jag blev engagerad och kom fram till att mitt examensarbete skulle handla om Det Individuella Programmens utformning i Helsingborg.

1.1 Syfte

Syftet med detta examensarbete är att undersöka hur en ny organisation av IV programmet (Individuella Programmet) upplevs av lärare, studie- och yrkesvägledare och elever i Helsingborg.

Utifrån syftet har jag formulerat följande frågeställningar:

- Vilka faktorer har legat till grund för omorganisationen av det Individuella Programmet?
- Vilka är för och nackdelarna med den nya omorganisationen av det Individuella Programmet för studie- och yrkesvägledare, lärare och elever?

2. Kunskapsbakgrund

Elever som inte har godkänt i kärnämnen svenska/svenska som andra språk, engelska och matematik när de slutar årskurs 9 i grundskolan, eller inte har tillräckligt med poäng för att komma in på ett nationellt program, ska beredas plats på det Individuella Programmet. Det Individuella Programmet har inga program mål, som de 16 nationella programmen har, så det medför att kommunerna har olika lösningar och utformningar av det Individuella Programmet (Gy2000:21).

I 1994 års läroplan för de frivilliga skolreformerna står det att målet för det Individuella programmet är att ”Skolan skall särskilt sträva mot att varje elev som lämnar utbildning på individuellt program i gymnasieskolan, har en planering för och goda möjligheter till fortsatt utbildning eller förvärvsarbete.” (Lpf 94 2.1:sid.11)

I skollagen kapitel fem, paragraf fyra b står det att ”Ett individuellt program skall först och främst förbereda eleven för studier på ett nationellt program eller ett specialutformat program.” (Gy2000:21: sid. 9) Det primära målet är att skolan ska upprätta en individuell handlingsplan med eleven som ska leda till att eleven blir behörig att söka sig till ett program.

2.1 Historik om Individuella Programmet

1976 fick kommunerna ett uppföljningsansvar, som innebar att skolan tillsammans med arbetsförmedlingen hade ett ansvar i två år, att följa upp de elever som slutade grundskolan och som inte studerade eller jobbade. Kommunerna skulle hålla sig underrättade om vad ungdomarna sysslade med och även erbjuda dem studie-, och yrkesorientering och sysselsättning. 1980 infördes ungdomsgarantin vilket innebar att skolan hade ansvar för ungdomarna tills att de blev myndiga. Statsbidrag utgick för vägledning och praktik. Åren 1983 till 1989 minskade antalet ungdomar inom uppföljningsansvaret, beroende på att fler ungdomar började i gymnasieskolan (Gy2000:21).

En ny gymnasiereform kom 1991, som innebar att skolan fick 16 nationella program och ett Individuellt Program. Eleven skulle ha en individuell handlingsplan som garanterade att han skulle få fullfölja sin utbildning enligt den plan som upprättades när eleven påbörjade det Individuella Programmet. För de elever som gick på det Individuella Programmet och saknade tillräckliga kunskaper var det *kompensatorisk utbildning* som gällde. De elever som var omotiverade erbjöds *motivationsskapande och vägledande utbildning*. 1992 blev kommunerna skyldiga att erbjuda ungdomar en gymnasieplats tills det år när de fyllde 20 år. I regeringens utvecklingsplan, samma år betonades att alla ungdomar skulle få en fullständig gymnasieutbildning (Gy2000:21).

2.2 Organisationsförändringar

Dag Ingvar Jacobsen är förste amanuensis vid högskolan i Agder, Norge. Jacobsen har jobbat som konsult vid omorganisationer och håller numera föredrag om organisationsteorier.

Jacobsen har utvecklat en teorimodell som kan användas när en organisation står i beredskap att förändra sin organisation. Jacobsen skriver: "Organisationer förändras därför att människor söker förändring i syfte att uppnå ett nytt mål. Denna modell kommer vi därför att kalla *planerad förändring*." (Jacobsen, 2005: sid. 20) Denna modell består utav fyra faser, som jag här nedan kommer att beskriva och illustrera.

Fas 1: Diagnos- insikt om att det föreligger ett förändringsbehov	Fas 2: Lösning- av vad problemet består av och gör en plan	Fas 3: Genomförande- av planerade åtgärder och sätter upp en tidsplan	Fas 4: Utvärdering- om åtgärderna fungerar som planerat, samt stabilisering av det nya tillståndet
---	--	---	--

I fas 1 upptäcker och analyserar aktörer organisationen och kommit fram till att den inte är tillräckligt bra, eller att det finns andra möjligheter. Man kommer fram till en *diagnos*, att det finns ett förändringsbehov i organisationen.

I fas 2 analyserar aktörer vad det faktiska problemet består av, i organisationen. Man kommer fram till blivande *lösningar* av problemet och gör upp en plan för att nå dit och möta problemet.

I fas 3 *genomför* aktörerna de planerade åtgärderna som ska lösa problemet. Man sätter upp en tidsplan, över vilka åtgärder som ska utföras vid olika tidpunkter. Därefter verkställs de olika åtgärderna

I fas 4 gör aktörerna en *utvärdering* om utfallet motsvarar det man har förväntat sig, man utvärderar om de lösningar som verkställdes faktiskt löste problemen samt stabilisering av det nya tillståndet (Jacobsen, 2005).

2.3 Omorganisation av Individuella Programmet

Anledningen till omorganisationen var att Helsingborgs kommun ville att fler IV elever skulle bli behöriga att söka till den vanliga gymnasieskolan. Dessutom önskade man ta bort det dåliga ryktet som *Ungdomscentrum* (UC) hade och genom att inkludera alla IV elever till de övriga gymnasieskolorna i Helsingborg, skulle IV-programmet få högre status.

Tidigare skulle de elever som inte var godkända i kärnämnen svenska/svenska som andra språk, engelska och matematik när de slutade årskurs 9 i grundskolan beredas plats på Ungdomscentrum (UC) i Helsingborg. Fram till läsåret 04/05 var de flesta obehöriga elever placerade på, eller utgick från Ungdomscentrum i Helsingborg. Läsåret 03/04 var cirka 275 elever placerade på UC. Utav dessa elever hade cirka 40 elever heltidspraktik, 40 elever placerade i projekt som var upphandlade av kommunen, 40 elever hade heltidsstudier på UC, och slutligen 155 elever som valt att kombinera dessa olika former. Vid sidan av UC har det anordnas PRIV (programinriktade individuella program) på olika skolor (UC/Rapport 0408229).

Elever som inte når behörighet till de nationella programmen skall erbjudas plats på programinriktade individuella program (PRIV), alternativt erbjudas en enskild studieväg. PRIV skall organisatoriskt tillhöra gymnasieskolan. Ungdomscentrum (UC) – den särskilda skolan för elever på det individuella programmet – skall därför avvecklas och motsvarande resurser föras till övriga gymnasieskolor och skolår 9.0. (Handlingsprogram för skola i Helsingborg) (UC/Rapport 0408229; sid. 1)

Läsåret 05/06 ska varje gymnasieskola själva stå för utvecklingen av arbetet med de obehöriga eleverna. Gymnasieskolorna bör också ta i beaktning att de elever som hoppar av ett nationellt program inte har tillgång till UC längre (UC/Rapport 0408229).

De sex studie- och yrkesvägledarna som fanns på UC flyttar ut på respektive gymnasieskola för att arbeta med de obehöriga eleverna. Studie- och yrkesvägledaren kommer att inneha en utav de viktigaste funktionerna, som att ha kontakt med grundskola, andra gymnasieskolor, praktikplatser, projekt och slutligen att sköta intagningsarbetet tillsammans med studie- och yrkesvägledaren på grundskolan (UC/Rapport 0408229).

Lärarna från UC, omkring 20 stycken, bör följa med ut till respektive gymnasieskola för att undervisa de obehöriga eleverna, eftersom de är vana att undervisa i UC: s kurser i *livskunskap* (UC/Rapport 0408229). Vidare bör gymnasieskolorna ta över praktikplatser och projekt inom Individuella Programmet som hälsoprojekt, musik/teater/filmprojekt, verkstadsprojekt eller personlig utveckling (IV 06/07).

I dagsläget finns det cirka 30 elever kvar på UC, som är uppdelade på två klasser. Den ena klassen består utav utåtagerande elever och den andra klassen med elever som har psykosociala problem.

2.4 Allt svårare för ungdomen att få jobb under 1990-talet

Trondman och Bunar har tillsammans med andra forskare ingått i ett forskningsprojekt, om hur nedskärningar i samhället har påverkat ungdomen som växte upp i början på 1990- talet. Detta projekt gör ett försök att förstå dessa ändrade förhållanden utifrån ungdomars egna berättelser och tankar.

Trondman påpekar att IV programmet i Göteborg består utav en fristående enhet med en egen rektor. På det Individuella Programmet i Göteborg får varje elev endast kosta hälften av vad de övriga eleverna kostar som går på ett nationellt program i Göteborg. IV programmet har ”låg status jämfört med andra program. Vi har aldrig platsat i finrummet.” (Bunar & Trondman, 2000: sid. 99)

Trondman menar också att under 1990-talets tre första år förlorade Sverige cirka 225 000 jobb. De som drabbades hårdast av samhällets ekonomiska och sociala strukturförändringar var ungdomar som härstammade från arbetarklassen och hade dåliga betyg. Dessa ungdomar fick det allt svårare att få ett jobb och kände sig obehövda på den svenska arbetsmarknaden. Under den tid ungdomarna är arbetslösa i väntan på ett arbete kallar Trondman *tidens gråzon*.

Trondman talar också om det vidgade gapet, där ungdomar går arbetslösa, en gråzon, en förlängd ungdomstid i väntan på att få ett jobb, som ger dem en biljett till vuxenvärlden. Ungdomar ”*sitter fast i ett mellanrum - ett tragiskt gap – i vilket förändrade villkor inte samspelar med nya möjligheter.*” (Bunar & Trondman, 2000: sid. 165-166)

Det är en fara att ungdomars utsatta livsvillkor i det tragiska gapet genererar i utanförskap, marginalisering, dålig hälsa och försämrad materiell, social tillvaro i samhället. Det räckte inte längre att vara lagom skötsam för att få ett jobb, tiderna hade förändrats. Nu gällde det att om ungdomen ska ha en chans i framtiden är det kvalificerad utbildning och högskolestudier som gäller (Bunar & Trondman, 2000).

2.5 Pedagogiskt dilemma

Peder Haug är professor i pedagogik i Norge. Haug har blivit inbjuden av Skolverket, som gästforskare, att undersöka specialundervisningen i den Svenska skolan. I den Svenska skollagen och i läroplanerna står det att alla elever ska ha lika formella rätt till samma utbildning, oberoende elevernas begåvning, anlag och intressen. Haug menar att det finns två förhållanden i den Svenska skolan, den ena att det finns en avsikt att skapa en *inkluderande skola* i Sverige, som står i

kontrast till den praktiska och idémässiga utvecklingen som mer går mot en *kompensatorisk skola*.

Med *kompensatorisk utbildning* menas att man ska ge den enskilde eleven specialundervisning och extra resurser till en individuellt upplagd undervisning för att stärka elevens svaga sidor. Denna extra undervisning kan ske enskilt, eller i grupper utanför elevens ordinarie klass. Först ställs en diagnos på elevens starka respektive svaga sidor. Sedan anpassas utbildningen till eleven, så att han utvecklar i första hand sina svaga sidor. Slutligen är det ideala att när man har kommit tillrätta med elevens svaga sidor, ska eleven återgå till den vanliga undervisningen igen. På lite längre sikt är det meningen att dessa elever ska kunna fungera som övriga medborgare i samhället.

Kompensatorisk undervisning är orealistisk, menar Haug, när det gäller elever som har stora inlärningsproblem, det visar sig att dessa elever sällan klarar av att ta igen den kunskapsbrist som är orsaken till att de har fått kompensatorisk undervisning. Därmed kommer eleven inte heller upp till samma kunskapsnivå som sina klasskamrater i den ordinarie klassen. Det är risk att dessa elever blir marginaliserade i klassen och på längre sikt även i samhället. Detta kallar Haug *segregerande integrering* (Haug, 1998).

Med *inkluderande integrering* menas att undervisningen sker i den klass som eleven tillhör. Argumentet för detta är lika rätt till deltagande som de övriga i klassen, så kallad social rättvisa och kollektiva demokratiska värden. ”Man bedömer att det mest rättvisa och bästa för den enskilda eleven och för samhället är att alla, oberoende av förutsättningar, intressen och prestationsförmåga, deltar i samma samhällsgemenskap och får gemensam undervisning från unga år.” (Haug, 1998: sid. 21-22)

Vid inkluderande integrering accepteras att det finns olikheter mellan eleverna när det gäller kunskapsnivån. Dessa olikheter ska hanteras genom individuell undervisning för alla elever i samma skola och i samma klass. Detta upphäver också skillnaden mellan specialundervisning och undervisning. Om undervisningen sker på detta sätt så känner sig inte eleverna utstötta och därmed känner sig alla likvärdiga inför skolan (Haug, 1998).

2.6 Individens roll i det framtida samhället

Charles Wright Mills är en av 1900-talets mest lästa sociologer, som klargör sambandet mellan människors upplevda problem och den historiska processen i samhället. Mills anser att vi kan varken förstå en individs livshistoria eller ett samhälles historia om vi inte förstår dem bägge. Om individen kunde sätta sitt eget livsmönster i samband med samhällets utveckling och se sin roll i det framtida samhället, hade individen inte känt sig så osäker och undvikit ”känslan av att vara fångad i en fälla!” Denna osäkerhet kan minskas om individen förstår sig själv och de strukturer som formar individen och som individen i sin tur kan bidra med att forma (Mills, 1997).

Individen kan enbart bli medveten om sin framtid genom att medvetandegöra framtiden för alla individer i liknande omständigheter. Mills menar också att individen ska skilja mellan *personliga bekymmer* som relaterar till den närmaste omgivningen och *allmänna problem* som relaterar till den samhällsliga strukturen. Om individen får insikt i att när Sverige förlorade en massa jobb är ett allmänt problem som samhället ska lösa och inte individen (Mills, 1997).

Enligt Trondman menar Miller att den grundläggande tilliten i samhället beror på att individen har vuxit upp och formats av sin *viljestruktur* som överensstämmer med samhällets *möjlighetsstruktur*. När individen vet vad han vill och när han vill det så finns det en möjlighet att förverkliga det han vill, som exempelvis att gå på ett yrkesprogram (viljestruktur), som resulterar i ett jobb som brevbärare, industriarbetare eller metallarbetare (möjlighetsstruktur). Det är i överensstämmelsen mellan *personligt upplevda viljestrukturer* och *faktiska möjlighetsstrukturer* som den grundläggande tilliten uppstår. Om samhällets *möjlighetsstruktur* åter blir intakt och den överensstämmer med individens *viljestruktur* minskar antagligen osäkerheten hos individen (Trondman, 2000).

3. Metod

Först så förklarar jag för och nackdelar med kvalitativ och kvantitativ metod. Sedan så beskriver jag vilken metod jag har valt. Slutligen så redogör jag för urval och genomförandet.

Inför genomförandet av intervjuerna, funderade jag över vilken metod som är mest relevant för att uppnå mitt syfte. Utifrån Halvorsens bok *Samhällsvetenskaplig metod*, fann jag det tillvägagångssätt som utifrån mitt syfte kan ses som mest lämpligt, är att använda sig av en kvalitativ metod med öppna frågor, där jag styr samtalen så lite som möjligt. Halvorsen menar att kvalitativ metod när det gäller samtalet är att föredra när man är intresserad av en händelse som redan har inträffat och man av ett eller annat skäl inte kan studera händelsen själv. En annan fördel enligt Halvorsen är att intervjupersonen inte tvingas in i ett bestämt tankesätt utan kan uttrycka och fördjupa sina svar på ett friare sätt om man jämför med kvantitativa enkäter. Nackdelen med en kvalitativ undersökning enligt Halvorsen är att det är svårt att vara 100 procent objektiv och inte lägga in egna moraliska värderingar. En fördel med kvantitativa enkäter enligt Halvorsen är att intervjuaren enbart kan ställa de frågor som han är intresserad av och kan reducera bort de frågor han inte är intresserad av. Halvorsen påpekar också att en annan fördel med enkäter är att man kan ställa samma frågor till ett stort antal människor, vilket är svårare vid kvalitativa intervjuer. (Halvorsen, 1992).

För att få svar på mina två frågor och mitt syfte, har jag alltså använt mig av en kvalitativ undersökning för att få fram den information jag vill ha. Jag anser att en kvalitativ undersökning är att föredra, eftersom intervjudeltagarna har så mångfasetterade upplevelser av omorganisationen som jag vill ta del av. Jag anser att nackdelen med en kvalitativ undersökning, om jag jämför med en kvantitativ undersökning med enkäter, är att jag eventuellt kan tolka och ge en subjektiv bild utav intervjudeltagarnas upplevelser om det individuella programmet.

3.1 Urval

Urvalsgruppen består av sex personer, två studie- och yrkesvägledare, en gymnasielärare, en specialpedagog, samt två elever som var myndiga. Mina kriterier angående intervjudeltagarna, för att få en relevant validitet, var att de ska ha erfarenheter av individuella programmet både när det var samlat under ett tak hos Ungdomscenter (UC) och nu när Individuella Programmet har decentraliserats till de olika gymnasieskolorna. På så sätt kan jag lättare ta del av dessa sex personers livserfarenheter när det gäller för och nackdelar beträffande Individuella Programmet. Eftersom en del av dessa personer vill vara anonyma och jag vill värna om dessa sex personers integritet, har jag valt att inte ange deras namn, kön eller ålder. Generellt kan dock sägas att de två studie- och yrkesvägledarna, gymnasieläraren och specialpedagogen, var i medelåldern och hade flera års erfarenhet av sitt yrke (Halvorsen, 1992).

3.2 Genomförande

Jag tog kontakt via telefonen med de personer som jag skulle intervjua. Jag bestämde tid hos personerna jag skulle intervjua och åkte ut till deras arbetsplatser. Jag tog med mig en bandspelare och spelade in våra samtal. När jag Intervjuade läraren, specialpedagogen och studie- och yrkesvägledarna varade varje samtal mellan 45 minuter och en timme. När det gällde intervjuerna angående eleverna varade varje samtal mellan tio och 15 minuter. Jag har även sammanställt två frågeformulär med mest öppna frågor som ska vara till hjälp när jag gör mina intervjuer. Ett frågeformulär till läraren, specialpedagogen och studie- och yrkesvägledarna (bil. 1). Det andra frågeformuläret är till för eleverna (se bil. 2).

4. Resultat

Här nedan redogör jag för det Individuella Programmens syfte och mål. Sedan så redovisar jag intervjuerna i tre grupper. Jag redovisar intervjuerna med läraren och specialpedagogen för sig, intervjuerna med studie- och yrkesvägledarna för sig och sedan så redovisar jag även eleverna för sig. Slutligen redovisar jag min analys av intervjuerna.

4.1 Individuella Programmens syfte och mål

Läraren, specialpedagogen, studie- och yrkesvägledarna menar att IV programmens syfte och mål är att ta hand om de obehöriga eleverna som inte går på ett nationellt program och att så många elever som möjligt ska bli behöriga och komma in på gymnasiet och gå på ett nationellt program. Ett förslag som läraren hade, var att de elever som bara var godkända i ett kärnämne skulle ha förtur till det Individuella Programmet (IV) i förhållande till de elever som var godkända i två kärnämnen. På så sätt antog läraren att fler elever skulle bli godkända och bli behöriga till gymnasiet. Men detta förslag gick inte igenom. Idag är det de elever som är godkända i två kärnämnen som har förtur till IV.

I Helsingborg uppfyller vi dessa mål, anser läraren, specialpedagogen och studie- och yrkesvägledarna. Oavsett vilken skola det gäller kommer de att erbjuda eleven att läsa svenska, matte och engelska till de elever som vill bli behörig. En del elever kommer dock inte att bli behöriga eftersom de väljer att inte läsa upp sina betyg, de är skoltrötta eller helt enkelt att de inte klarar av att läsa upp sina betyg till godkänt. Dessa elever brukar ofta gå på IV i fyra år utan att bli behöriga. Det är uttalat politiskt mål att man inte ska urskilja särskilda elevgrupper, utan alla ska gå tillsammans oavsett vem man är. Honnørsordet är inkludering istället för exkludering Det var lämplig nu när en del skolor ska läggas ner att avveckla Ungdomscentrum (UC). När det gäller de ekonomiska skälen ska omorganisationen ej bli dyrare utan de pengar som lades på UC ska oavkortat gå till de IV klasser som har placerats på de olika gymnasieskolorna. Andra orsaker till omorganisationen var att de elever som gick på Ungdomscentrum skulle slip-

pa att få etiketten UC-elev och att fler elever skulle bli behöriga till gymnasieskolan.

4.2 Intervju med de två studie- och yrkesvägledarna

De två studie- och yrkesvägledarna menar att fördelen med att minska UC är att eleverna kommer ut på de olika gymnasieskolorna och kan ta del av dessa skolors undervisning, plus att de socialiseras med övriga elever. Utav de 30 platser som är kvar på mini UC, är det tänkt att dessa platser ska vara kvar, för de elever som har svåra inlärningsproblem, som behöver lite mer tid på sig innan de börjar på en gymnasieskola. Dessa elever ska delas upp på två grupper med 15 elever vardera. Den ena gruppen består utav utåtagerande elever som kanske kommer från behandlingshem. Den andra gruppen består utav elever med psykosociala problem.

Studie- och yrkesvägledare 1 påpekar att det inte heter UC längre, eftersom arbetsuppgifterna inte är detsamma längre, utan att det numera heter Furutorpskolan, där det enbart ska gå elever som har en utredd diagnos.

Studie- och yrkesvägledare 2 menar att en annan fördel med omorganisationen är att eleven slipper ”stämpeln”, att gå på UC, få lite mer social kompetens och även få en statushöjning genom att gå på en ”vanlig” Gymnasieskola. IV eleven blir också influerad utav sin nya skola och få det lättare att komma in på ett nationellt program

Studie- och yrkesvägledare 2 upplever att fördelen med att placera IV programmet på gymnasieskolorna är att eleverna kommer mer nära en gymnasieskola och får större utbud av ämnen. De elever som ligger ganska nära att bli godkända i kärnämnen och bli behöriga, har en fördel att gå på ett IV program på en gymnasieskola. De klarar miljön, springet i korridorerna och att ha ett eget skåp. Men de elever som ligger kunskapsmässigt på en mellanstadienivå och behöver ett hemklassrum och helst bara en eller två lärare. Dessa elever försvinner lätt på en stor skola och tycker att de inte känner sig riktigt hemma. Det är svårt att skapa den lilla miljön där de kan känna sig trygga. För dessa elever måste man skapa

mer hemklassrum, ta reda på vad de klarar av, kan och vill. Lärarna bör vara flexibla och ha ganska små undervisningsgrupper.

Studie- och yrkesvägledare 1 menar att fördelen med omorganisationen är att IV eleven går på en gymnasieskola, där det blir mer skola, med större utbud, som är tydligare och inte fritidsgård med sysselsättning som det ibland upplevdes att UC var.

Studie och yrkesvägledare 2 påpekar att nackdelen nu när man jobbar med både IV elever och ”vanliga” elever kan vara att man tappar lite av dynamiken när man inte jobbar med IV elever lika intensivt hela tiden. Man stimulerar inte varandra att hitta nya vägar när det gäller att arbeta med IV elever längre, som man gjorde på UC. Det beror på att studie- och yrkesvägledaren är ensam om att jobba med IV elever på denna skola. På UC var man flera studie- och yrkesvägledare som bollade idéer med varandra.

Studie- och yrkesvägledare 1 upplever att en stor del IV elever tycker att gymnasieskolan är alltför stor. De känner sig mer säkra att gå i en liten grupp på UC. De känner sig trygga i det här att det bara är 30 elever på UC och att deras grupp består av tre till femton elever.

Studie- och yrkesvägledare 2 berättar att hon samarbetar med en lärare nästan varje dag, angående elevers ”framsteg och baksteg”. Det är alltså ett nära samarbete mellan studie- och yrkesvägledaren som kom från UC och lärarna på gymnasieskolan. Det är inget problem för studie- och yrkesvägledaren att komma ut till klasserna och ge information.

Studie- och yrkesvägledare 1 påpekar att det finns ingen statistik färdig att tillgå om fler eller färre har hoppat av IV programmet, eftersom omorganisationen påbörjades läsåret 2005/06. Studie och yrkesvägledaren tror att förhoppningsvis kommer elever att ha med sig, mer utav nyttiga kunskaper när de slutar gymnasiet och tidigare komma ut i arbetslivet och vuxenvärlden. På det nya IV blir eleven mer sedd och då blir det lättare att ställa krav på eleverna. Vi jobbar för att eleven inte ska fastna i ett IV program och det ska se likadant ut år ett, år två, år tre och fyra, utan IV ska vara en utveckling för eleven hela tiden. I den nya omorganisationen inom IV programmet kan det mycket väl hända att man

köper in platser hos andra aktörer som Lernia till exempel eller komvux. På det sättet kan man i förlängningen se att eleven kommer att ha en större chans att få ett jobb och få en social tillvaro i samhället.

Studie- och yrkesvägledare 1 menar att Individuella Programmet bygger på att man är i grupper från fem upp till 15 elever i varje grupp, vilket gör att det faktiskt är kompensatoriskt hela tiden. Ibland är det en lärare men i vissa fall kan det vara fler lärare inblandade i en grupp, vilket gör att undervisningen är mycket individuell. Inkluderande kan det vara, om exempelvis en elev som går på IV programmet och vill gå på bild, så kan denna elev gå in i en 30 grupp på gymnasiet och läsa bild med dessa elever. Inkluderingen har ökat efter omorganiseringen, eftersom närheten finns till en gymnasieskolas hela utbud, det fanns ju inte tidigare. Eftersom man inte är behörig att gå ett nationellt program, så är ju undervisningen på IV kompensatorisk. Anledningen till att man går på ett IV program är att elever har någon form av brist, antingen inlärningsproblem eller ett socialt problem som gör att det hindrar eleven att bli behörig och att gå på ett nationellt program.

Studie- och yrkesvägledarna menar att de har kontinuerliga samtal med eleverna hela tiden och har ett nära samarbete med lärare. Studie- och yrkesvägledaren är även dörren ut för praktik när det gäller IV eleverna. Eleverna kommer ofta till studie- och yrkesvägledaren bara för att prata lite, det handlar inte så mycket om gymnasieinformation. Studie- och yrkesvägledaren ska föra många samtal om intresse och vad IV eleven kan tänka sig vad de vill bli, för att de är rätt så omedvetna om det. Många har inga uttalande intressen, utan har rätt så vaga begrepp om vad arbetslivet innebär.

Studie- och yrkesvägledarna menar att läraren spelar ofta rollen som en vuxen förebild. Studie- och yrkesvägledaren har arbetsmarknadskunskap och kan hjälpa eleven vidare. Nu när studie- och yrkesvägledarna har kommit till gymnasieskolorna blir deras kompetens bredare, de kunde tidigare bli lite isolerade på UC. Tidigare kunde man säga så här till en elev i grundskolan, att du är obehörig och då är det på UC du ska gå på. I den nya organisationen måste eleven redan under grundskoletiden fundera över vad han/hon vill med sin gymnasieutbild-

ning, oavsett om det är ett nationellt program eller IV program, för att eleven ska komma till den skola där de kan få de kompetenser som de vill ha. Detta vidgar vyerna lite grand för eleven. Detta kräver större krav på studie- och yrkesvägledaren i grundskolan att ha mer tydliga vägledningssamtal. Förhoppningsvis leder det till att eleverna blir mer medvetna om sig själva och sin situation i samhället. Detta sin tur leder i bästa fall till att elevens viljestruktur bättre överensstämmer med samhällets möjlighetsstruktur.

4.3 Intervju med gymnasieläraren och specialpedagogen

Att UC har minskat beror på att man ville lägga ut IV programmet på de Sju Gymnasieskolorna i Helsingborg. specialpedagogen menar att fördelen med det gamla UC med ca 300 elever, är att arbetssituationen var mer rationell och att lärarna som jobbade ihop, stöttade varandra.

Läraren menar att nackdelen med att ha ett stort UC är att all kriminalitet samlas på ett ställe. Detta medför att eleverna lär sig ”fel saker” utav varandra. En annan nackdel var att när övriga gymnasieskolor fick problem med en elev så var det ”lätt” att skicka dem till UC, Nu har varje skola sitt ansvar för sina IV elever. Att gå på UC hade låg status och gjorde även att eleverna kände sig förnedrande, ”sidsteppande” som markerade deras misslyckande. En annan nackdel var att en del elever upplevde UC som en egen ”livmoder” och vill inte därifrån, en slags trygghet. Vissa av eleverna har kanske varit kvar på UC för länge, för att det är mysigt och tryggt, då har avståndet till det nationella programmet blivit för stort.

Specialpedagogen menar att det är egentligen ingen större skillnad organisatoriskt, mer än att eleverna är ute på skolorna. För oss lärare är det en fördel att man kan ta del av vad som finns på en vanlig gymnasieskola. Det blir också en närhet till de övriga ämnena som finns på de olika gymnasieprogrammen, som eleven kan läsa, vilket inte var möjligt på UC. En del IV elever har ”vågat” lämna klassrummet och ta del av den vanliga undervisningen.

Specialpedagogen menar att en nackdel med den nya organisationen var att vissa skolor upplevde det negativt att de skulle få IV elever, att skolan skulle få

en negativ stämpel på sig. Specialpedagogen anser att lärarna inte har så stora möjligheter nu när man är ensam lärare, med enbart en klass IV elever. Läraren får då ta emot alla elever oberoende vilken kunskapsnivå de har eller intresse. Specialpedagogen kan inte göra särskilda grupperingar om det skulle finns särskilda behov, utan alla elever måste vara med honom. Det är en nackdel att bara ha en grupp, eftersom en del elever behöver en mindre undervisningsgrupp om två till tre elever, eftersom de inte fungerar speciellt bra tillsammans med andra elever. På UC var det större möjligheter att anpassa utbildningen till individen. Detta medför att det är fler elever som hoppar av IV programmet nu, än om man jämför med gamla UC. Men nästa år kommer det eventuellt en IV klass till och då kan man göra en viss uppdelning i dess två klasser efter intresse och behov.

Läraren menar att studie- och yrkesvägledaren blir en allt viktigare person i den nya organisationen. De studie- och yrkesvägledare som kommer från UC får en bredare kompetens och mer arbete, eftersom de får vägleda både IV elever och elever som går på ett gymnasieprogram. Studie- och yrkesvägledarna från UC får också ta del utav de andra studie- och yrkesvägledarnas kompetens på gymnasieskolan. På detta sätt så breddar studie- och yrkesvägledarna sina kunskapsområden genom samarbete med varandra.

Specialpedagogen menar att en del lärare kunde tycka att vi hade ett väl fungerande system, med trygghet, som vi kände till, nu får vi börja om igen på nytt. För lärarna kan det krävas mer arbete, eftersom det blir lite svårare att hantera nya elevgrupper (IV eleverna). Specialpedagogen menar att lärarna borde kompetensutvecklas och att det blev färre elever i klasserna. Specialpedagogen känner sig lite ensam i sin yrkesutövning. Han har inte direkt några kolleger som har samma typ av undervisning. Han kan heller inte komma in och prata med sina kolleger om hur timmen har varit, eftersom han är den enda Specialpedagogen på skolan.

En fördel enligt specialpedagogen är att det kan kännas stimulerande att jobba med IV elever som blir motiverade att bli behöriga och sedan söka in på ett nationellt program. En annan fördel specialpedagogen har, är att han har rätt stora möjligheter att ta hand om den enskilde eleven, eftersom han inte har trycket på

hur mycket undervisningen han ska ha. På UC var specialpedagogens schema reglerat, nu har han mer fria händer.

Läraren menar att omorganisationen är en fördel för eleven, eftersom han nu kan ha samma studie och yrkesvägledare hela tiden från det att eleven börjar på IV och sedan blir behörig att söka sig till ett nationellt program. Läraren menar att en nackdel med IV elever är att de kan vara lite ”bökgigare” och ”skräpigare” när de börjar till hösten, men efter ett tag så socialiserar de sig och anpassar sig till skolan. Det är bra att IV eleverna ser hur elever uppträder i gemen. Det är bra att IV elever ser att det ställs krav och att de har en nivå att sträva efter, att man ska föra sig på ett visst sätt när man går på en gymnasieskola. En annan fördel är att eleverna kan känna sig mer normala, att de går på en riktig Gymnasieskola. För en del IV elever betyder det väldigt mycket, det kan vara avgörande om studierna fungerar eller inte.

Specialpedagogen menar att de lärare som är på IV programmet bör få utbildning om elever med dyslexi, asperger och adhd, så att lärarna kan ta hand om dessa elever på bästa sätt.

Läraren tycker att de har mer samarbete med studie- och yrkesvägledaren idag än vad han hade på UC. Specialpedagogen menar däremot att samarbetet med studie- och yrkesvägledaren har minskat eftersom studie- och yrkesvägledaren har fått nya arbetsuppgifter och ingår i skolans syo. Detta medför att studie- och yrkesvägledarens möjligheter att bistå specialpedagogen och hans elever har minskat. Det skulle kunna vara lite bättre samarbete mellan IV lärare och lärare på de nationella programmen. Det gäller för all personal att inse att IV elever är som vilken annan elev som helst.

Specialpedagogen berättar att efter omorganisationen har fler elever hoppat av IV programmet, än om han jämför med de avhopp han hade på UC. Det finns heller ingen statistik om hur många elever som sen söker vidare till ett nationellt program.

Läraren tror inte att omorganisationen av IV leder till att det blir lättare få ett jobb. Det är en trend att det tar längre tid att få ett jobb. Det tragiska gapet kommer att bestå i väntan på ett jobb för eleverna. Det beror på den stora arbets-

lösheten och att det inte finns några arbeten att söka. Det finns ju 25 åringar som inte har lämnat det här stadiet. Det är en allmän utveckling i landet att det tar en längre tid. Det har kanske inte med den här omorganisationen att göra. Det finns inte mycket arbetsliv som passar för de här eleverna. Det blir nog värre eftersom vi har stora årskullar just nu. De elever som nu går på IV har en större närhet till gymnasieskolorna. Detta medför att eleverna får en lättare och mer naturlig övergång mellan grundskola och gymnasium i och med att IV nu finns på skolorna. Eleverna kommer att ha mer i bagaget när de slutar skolan och är mer förberedda för vuxenvärlden.

Enligt ett politiskt beslut, skulle det bli en inkluderande skola. Läraren påpekar att skolan är väldigt kompensatorisk, men målet är att hela skolan ska bli inkluderande, där alla elever får plats och där alla lärare är kompetenta. När man sätter 32 elever i varje klass, omöjliggörs en inkluderande skola, det fungerar inte. Gör man däremot så att man sätter 22 elever i varje klassrum och har en extra lärare att tillgå, så kan man få en inkluderande skola. Att man inte gör det kan kanske bero på andra prioriteringar, ekonomiska beslut eller stora årskullar. Hade man satsat mer pengar på en inkluderande skola hade man fått mindre kriminalvårdsomkostnader och socialvård. Den ena budgetposten ser inte den andra budgetposten.

Dock menar specialpedagogen att undervisningen är helt individualiserad, så specialpedagogen har aldrig någon gemensam klassundervisning. Utan var och en arbetar i den takt de själva vill eller orkar.

Läraren menar att studie- och yrkesvägledaren är centralgestalten på det Individuella Programmet, eftersom studie- och yrkesvägledaren tar emot eleven, organiserar elevens utbildning och slutligen placerar eleven på rätt studienivå. Studie- och yrkesvägledaren är a och o för eleven på IV programmet, en slags mentor, som är oersättbar. Som det är uppbyggt idag efter omorganisationen, finns det en studie- och yrkesvägledare och ett arbetslag omkring det individuella programmet och där har studie- och yrkesvägledaren en viktig roll. Studie- och yrkesvägledaren ser till att studieplanen fungerar och slussar eleven vidare. På UC jobbade man enbart med IV elever och då var det risk att man tappade per-

spektivet, när man enbart jobbade med IV elever. Nu när studie- och yrkesväglarna har lämnat UC och kommit ut på gymnasieskolorna så berikar det studie- och yrkesväglarna. Efter omorganisationen får studie- och yrkesväglarna två kompetenser, både att vägleda IV elever och elever som går på ett nationellt program.

Specialpedagogen påpekar att de har ett ämne som kallas *livskunskap*, som enbart är till för IV eleverna. Livskunskap är ett diskussionsforum där man pratar om hur det är att bli vuxen, exempelvis diskuteras om kärlek och vänskap. Med livskunskap försöker lärarna att höja deras sociala kompetens, att de ska lära sig att lyssna bättre och att värdera andras åsikter. Lärarna diskuterar också med eleverna om samhällsorientering och arbetsintroduktion. Med livskunskap ska eleven bli mer medveten om sina framtidsutsikter och samhällets möjlighetsstruktur.

4.4 Intervju med de två eleverna

Elev 1 upplever att det inte är någon större skillnad på UC och att gå på ett IV program på en gymnasieskola, när det gäller att ta igen sina betyg, som man missade på högstadiet. Undervisningen är den samma, det beror på en själv om man ska få betyg. Det är lika slapt att gå på UC som att gå här. Eleven tycker att det är som att gå på en riktig skola, det är en ganska skön känsla, att inte känna sig som ett UC-barn. Man får andra vänner här.

Elev 2 tycker att det var för slapt på UC, mycket fritid och inte så mycket allvar när det gällde skolan. Det är mer allvar nu, lite snabbare och lite mer stressigt. Eleven anser att det var lite större chans att få betyg på UC, eftersom det var mer lärare där och mindre antal elever och mindre klassrum. Då kan lärarna tillbringa mer tid åt eleverna.

4.5. Analys

I måldokumentet UC/Rapport 0408229 beskrivs om hur avvecklingen av UC ska göras och hur IV klasserna ska fördelas på de sju gymnasieskolorna i Helsingborg. Allt detta har genomförts. På detta sätt ska IV klasserna inkluderas till den vanliga gymnasieskolan

Studie- och yrkesvägledarens roll blir allt viktigare i den nya organisationen. Studie- och yrkesvägledarna får en bredare kompetens, eftersom de får vägleda både IV elever och elever som går på ett gymnasieprogram. Studie- och yrkesvägledaren har även kontakt med grundskola, praktikplatser och projekt. Studie- och yrkesvägledaren på IV ska arbeta tillsammans med vägledaren på grundskolan när det gäller intagningen till det individuella programmet. Studie- och yrkesvägledarna från UC får också ta del utav de andra vägledarnas kompetens på gymnasieskolan. På detta sätt så breddar Studie- och yrkesvägledarna sina kunskapsområden genom samarbete med varandra.

För lärarna som kommer från UC, är det en fördel att de kan ta del av vad som finns på en vanlig gymnasieskola, som andra lärares erfarenheter och gymnasieskolans alla ämnen. En annan fördel för lärarna är att det känns mer stimulerande att jobba med IV elever, som senare kommer in på ett nationellt program. Efter omorganisationen så krävs det mer kompetens av lärarna som undervisar IV eleverna. En nackdel som upplevs av en del av lärarna är att man inte kan gruppera in IV eleverna efter kunskapsnivå. Det finns nu mindre möjligheter att anpassa utbildningen till eleven. På grund av detta så borde lärarna kompetensutvecklas och få en bredare kompetens så att läraren kan undervisa elever på olika kunskapsnivåer.

När det gäller IV eleverna så är de glada att slippa stämpeln ”UC-barn”. Att gå på ett IV program på en gymnasieskola gör att IV eleverna får lite mer social kompetens och en bättre självkänsla. IV eleven får också andra vänner och en statushöjning av att gå på en vanlig gymnasieskola. Efter omorganisationen blir eleven mer inkluderad i den vanliga gymnasieskolan,. Eleverna tycker också att det är mer allvar nu och att det är lite stressigare. IV eleven har också större möjligheter att ta del av gymnasieskolans ämnen och att bli påverkad av sin nya gymnasieskola och får det lättare att komma in på ett program. En annan fördel är att IV eleven får ha samma studie och yrkesvägledare hela tiden från det att eleven börjar på ett IV program till dess att han slutar på nationellt program. En nackdel är att de IV elever som kunskapsmässigt ligger på en lägre nivå försvinner lätt på en sådan här stor skola, detta kan medföra att fler IV elever hoppar av.

Utifrån intervjuerna visade det sig att det var många elever som inte klarade av att bli behöriga till den vanliga gymnasieskolan när de gick på UC. Orsakerna till detta berodde antagligen på det dåliga ryktet UC hade, att eleverna kände sig som "UC barn" och att avståndet till de nationella programmen hade blivit för stort. Lösningen på detta problem var att UC skulle upphöra och att IV eleverna skulle placeras ut på de vanliga gymnasieskolorna. På detta sätt skulle IV eleverna bli inkluderade till den vanliga gymnasieskolan, få bort stämpeln "UC barn" och känna en närmare samhörighet med de nationella programmen. Allt detta skulle leda till att fler IV elever ska bli behöriga till gymnasieskolan. Denna omorganisation genomfördes under sommaren 2005. Utvärderingen om hur många elever som har klarat IV programmet efter den nya omorganisationen är för tidigt att säga, eftersom det inte finns någon statistik för läsåret 2005/06. Det enda antagandet är att specialpedagogen tycker att fler IV elever har hoppat av det nya IV programmet, än om han jämför med UC.

Studie- och yrkesvägledare 2, specialpedagogen och läraren tror inte att omorganisationen av IV leder till att det blir lättare att få ett jobb, men de antar att eleverna har mer i bagaget och är mer förberedda på vuxenvärlden. Studie- och yrkesvägledare 1 antar dock att eleverna efter omorganisationen, av IV-programmet, får en bättre utbildning, nyttiga kunskaper och en ökad självkänsla som lättare leder till ett jobb. Förhoppningsvis så blir elevernas väntan på att få ett arbete kortvarigt, elevernas tid i gråzonen blir på grund av detta inte så långvarigt.

De två studie- och yrkesvägledarna, specialpedagogen och läraren menar att utbildningen på IV programmet är kompensatorisk, beroende på att IV eleven inte är behörig att gå på ett nationellt program. Inkluderingen har ökat efter omorganisationen, eftersom IV eleven har tillgång till hela gymnasieskolans utbud som inte fanns tidigare. Specialpedagogen och studie och yrkesvägledaren menar att undervisningen är individualiserad, eftersom man inte har någon gemensam klassundervisning.

Studie- och yrkesvägledarna, specialpedagogen och läraren menar att i den nya organisationen av IV programmet måste eleven redan på grundskolan funde-

ra över vad han vill uppnå med sin gymnasieutbildning och komma på den skola där IV eleven kan få de kompetenser eleven eftersträvar. Med ämnet livskunskap ska IV eleverna få mer insikt om sig själva och hur samhället fungerar. På detta sätt så hoppas man att IV eleven vidgar sina vyer och formar sin viljestruktur som överensstämmer med samhällets möjlighetsstruktur.

I punktform kan fördelar och nackdelar med omorganisationen sammanfattas enligt nedan:

- Studie- och yrkesvägledare får en bredare kompetens, vägleder både IV elever och gymnasieelever
- Lärarna kan ta del av gymnasieutbudet som finns på en vanlig skola
- Lärarna anser att det finns mindre möjligheter att anpassa utbildningen till IV eleven
- IV eleverna inkluderas till den vanliga gymnasieskolan
- IV eleverna får mer insikt om sig själva och samhället med ämnet livskunskap
- IV eleverna slipper stämpeln UC barn, genom att gå på en gymnasieskola
- IV elever har nu större möjlighet att lämna klassrummet och ta del av den vanliga undervisningen i gymnasieskolan

5. Diskussion

Har jag nu fått svar på mitt syfte och mina frågeställningar? Ja, jag anser det. Vilket jag här nedan kommer att redovisa.

I Lpf 94 står det att målet för det Individuella Programmet, är att sträva efter att varje elev som lämnar utbildning på det Individuella Programmet har goda möjligheter för fortsatt utbildning. Den strävan i Lpf 94, stämmer väl överens med omorganisationen och Individuella Programmets mål i Helsingborg, som erbjuder IV eleverna att bli behöriga i kärnämnen svenska/svenska som andra språk, engelska och matematik, som sedan ska leda till fortsatta studier på ett nationellt program. Lärare och studie- och yrkesvägledare är överens om att det Individuella Programmets syfte och mål är att så många elever som möjligt ska bli behöriga att söka till ett nationellt program och att Helsingborg uppfyller dessa mål.

Fram till läsåret 04/05 var alla IV elever samlade under ett tak på Ungdomscentrum (UC) i Helsingborg. I måldokumentet UC/Rapport 0408229 beskrivs det att UC ska avvecklas och att motsvarande resurser ska överföras och inkluderas till övriga gymnasieskolor. Detta anser jag har uppfyllts i den nya organisationen, eftersom de sex studie- och yrkesvägledarna, de 20 lärarna och IV eleverna har placerats ut på de övriga gymnasieskolorna.

Läraren, specialpedagogen, studie- och yrkesvägledare och IV eleverna tycker att det är en fördel att UC har lagts ner, eftersom IV eleverna har kommit närmare gymnasieskolorna och kan ta del av deras utbud. En annan fördel är att IV eleverna kan socialiseras med de övriga eleverna och slipper etiketten UC-barn. Dock tycker studie- och yrkesvägledare 2 och specialpedagogen att fördelen med UC var att arbetssituationen var mer rationell och att IV lärarna jobbade ihop.

När det gäller utbildningen tycker de flesta att utbildningen har blivit bättre i den nya organisationen och att det är mer allvar nu, utom en elev som fortfarande tycker att det är lika slapt nu som innan. Specialpedagogen menar dock att på UC var det större möjlighet att anpassa utbildningen efter eleven. Specialpedago-

gen menar att IV elevernas kunskapsnivå är för varierande och eftersom han är ensam lärare så kan han inte gruppera om eleverna till en jämnare kunskapsnivå, så därför slutar en del elever.

Läraren, Specialpedagogen och studie- och yrkesvägledarna är överens om att vägledaren får en viktigare roll i den nya organisationen, eftersom studie- och yrkesvägledaren får ett mer brett kunskapsregister. Studie- och yrkesvägledaren får nu fler erfarenheter från både IV elever och elever som går på ett program. Studie- och yrkesvägledaren ska också ha kontakt med grundskola, praktikplatser och projekt. Studie- och yrkesvägledare 2 menar emellertid att nu när man jobbar mindre med IV elever så försvinner lite av dynamiken. Denna studie- och yrkesvägledare menar att på UC hade man fler vägledare att bolla idéer med, eftersom man var fler vägledare där.

Läraren och studie- och yrkesvägledarna menar att det kan bli mer stimulerande att motivera IV elever att bli behöriga och sedan söka ett nationellt program. Specialpedagogen menar ändå att det blir lite jobbigare nu och att man borde kompetensutveckla lärarna mer och införa klasser med färre elever.

Samarbetet mellan lärare och studie- och yrkesvägledare fungerar över lag bra i den nya organisationen, men samarbetet mellan IV lärare och övriga lärare fungerar mindre bra anser de flesta.

I Jacobsens organisationsmodell, planerad förändring anser jag att fas 1, *Diagnos*, stämmer överens med att många elever hoppar av IV programmet. I fas 2, *Lösning*, består problemet av att UC har ett dåligt rykte och att avståndet till de vanliga gymnasieskolorna var för stort. Lösningen är att lägga ner UC och att inkludera IV eleverna till de vanliga skolorna. På detta sätt ska även eleverna få bort stämpeln "UC barn". I fas 3, *genomförandet*, så sker omorganisationen av IV programmet och nerläggningen av UC sommaren 2005. Fas 4, *utvärdering*, har man inte gjort någon uppföljning, av den orsaken att man inte har någon statistik för läsåret 2005/06 tillgänglig.

Trondman påpekar att IV programmet har låg status jämfört med andra program och att IV eleverna i Göteborg bara får kosta hälften utav vad de övriga gymnasieeleverna kostar som går på en vanlig gymnasieskola. Jag anser att den

nya omorganisationen försöker öka statusen utav IV programmet genom att utlokalisera och inkludera undervisningen till de olika gymnasieskolorna i Helsingborg. På detta sätt får eleverna mer tillit till skolan och samhället. Trondman fäster också uppmärksamheten på att Sverige förlorade en massa jobb under 1990-talet. Ungdomarna fick det allt svårare att få ett jobb. Denna väntan att få ett jobb och att kvalificera sig till vuxenvärlden kallar Trondman tidens gråzon, eller det tragiska gapet. I nuvarande samhälle så består gråzonen även för dagens ungdomar. Eleverna kommer inte tidigare ut i yrkeslivet på grund av den nya organisationen. Det beror på samhällsstrukturen att det inte finns några jobb och det kan skolan och dess organisation inte göra så mycket åt. Studie- och yrkesvägledare 1 menar emellertid att om skolan köper upp yrkesutbildningar på Lernia eller komvux så har eleverna en större chans att få ett jobb. Däremot så tror elever, lärare och studie- och yrkesvägledare 2 att IV eleven snabbare kvalificerar sig till gymnasiet på grund av omorganisationen och därmed förhoppningsvis arbete i förlängningen.

I Gy2000:21 beskrivs att de elever som saknade tillräckliga kunskaper och går på det Individuella Programmet ska erbjudas kompensatorisk utbildning vilket väl stämmer överens med omorganisationen av IV programmet i Helsingborg. Lärare och studie och yrkesvägledare menar att IV eleverna får en kompensatorisk utbildning som är individuell, i smågrupper från två elever upp till femton elever. Eftersom IV eleven inte är behörig att gå ett nationellt program, så är ju undervisningen på IV kompensatorisk.

Detta står i kontrast till vad Haug anser om kompensatorisk utbildning. Haug menar att dessa elever ofta inte klarar av att komma upp till samma kunskapsnivå som de övriga eleverna. Detta medför en risk enligt Haug att dessa elever blir marginaliserade i skolan och risken finns att även dessa elever, även blir marginaliserade i samhället. Haug tycker därför att man ska ha en inkluderande skola, där alla oberoende av förutsättningar, intressen och prestationsförmåga, deltar i samma samhällsgemenskap och får gemensam undervisning. Jag anser att inkluderingen på ett sätt har ökat efter omorganisationen, eftersom när-

heten finns till en gymnasieskolas hela utbud, det fanns ju inte tidigare, vilket också var ambitionen när man lade ner UC.

Mills anser att om individen kan förstå sitt eget livsmönster och sätta det i samband med samhällets utveckling, kan individen se sin egen roll i det framtida samhället. Mills menar också att individen ska skilja mellan personliga bekymmer och allmänna bekymmer. Jag anser att eleven i den nya omorganisationen blir mer uppmärksam på dessa samhällliga problem, som Mills tar upp, genom ett ämne som heter livskunskap på det Individuella Programmet i Helsingborg. Genom ämnet livskunskap så får IV eleverna insikt om hur samhället fungerar, relationer till andra människor och ökad självkänedom. Detta stämmer överens med det Mills anser och på så sätt kanske eleven får mer inblick och förståelse av sin viljestruktur och kan forma sin viljestruktur så att den bättre stämmer överens med samhällets möjlighetsstruktur.

Slutsats

Min slutsats är att omorganisationen är till en fördel för studie- och yrkesvägledaren eftersom de får ett bredare kompetensregister. När det gäller läraren så borde deras kompetens utvecklas för att lättare kunna undervisa alla IV eleverna, med deras olika kunskapsnivåer. När det gäller IV eleverna så verkar de flesta trivas bättre och att det känns skönt att gå på en riktig skola. Nackdelen förefaller vara att flera elever hoppar av det Individuella Programmet.

Jag anser att man kan motverka detta genom att kompetensutveckla IV lärarna och att varje gymnasieskola inför två till tre IV klasser där man grupperar IV eleverna efter deras kunskapsnivå. På detta sätt kan man lättare anpassa utbildningen till eleven, som dessutom slipper stämpeln "UC-barn". Om dessa förslag genomföres så förmodar jag att ett färre antal elever hoppar av det individuella programmet.

Utav ovanstående diskussion kan inte slutsatsen dras att detta gäller alla studie- och yrkesvägledare, lärare, elever i omorganisationen generellt. Om jag hade ökat antalet intervjudeltagare så hade reliabiliteten ökat, men på grund av tidsbrist, så kunde det inte göras, men jag tror att resultatet i stort hade kvarstått.

Förslag på ny forskning

Förslag på ny forskning för att öka reliabiliteten skulle kunna vara att intervjua alla de 40 eleverna som hade heltidsstudier på UC, de sex studie- och yrkesvägledarna och de 20 lärarna som tjänstgjorde på UC. För att få en relevant validitet ska alla intervjudeltagare ha varit anställda eller studerat, både på det Individuella Programmet på UC och det nuvarande Individuella Programmet på de olika gymnasieskolorna. På detta sätt skulle jämförande material fås mellan de olika gymnasieskolorna. Statistik skulle också kunna tillämpas angående det antal IV elever som hoppade av det Individuella Programmet på UC, läsåret 04/05 och jämföras med det antal IV elever som hoppade det Individuella programmet på de olika gymnasieskolorna, läsåret 05/06.

6. Litteraturförteckning

Bunar, Nihad & Trondman, Mats (red), *Varken ung eller vuxen*, Atlas Finland, 2000

Clausson, Malin, *Göteborgs-Posten*, 2006-03-13, sid. 6

Gy2000:21 Skolverket och Fritzes, *Individuella programmet*, Centraltryckeriet Borås, 2001

Halvorsen, Knut, *Samhällsvetenskaplig metod*, Studentlitteratur Lund, 1992

Haug, Peder, *Pedagogiskt dilemma: Specialundervisning*, Liber Distribution Stockholm, 1998

IV 06/07, *Individuella Programmet 06/07*, Helsingborg, folder 2006

Jacobsen, Dag Ingvar, *Organisationsförändringar och förändringsledarskap*, Studentlitteratur, lund, 2005

Lpf 94 Utbildningsdepartementet, *1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna*

Mills, Charles Wright, *Den sociologiska visionen*, Arkivs Moderna klassiker, andra upplagan 1997

Tolgfors, Sten, *Nerikes Allehanda*, 2006-03-20, sid. 30

UC/Rapport 0408229, *Ungdomscentrum, måldokument*, Helsingborg, 2004

Frågor om omorganisationen av det Individuella programmet i Helsingborg till lärare och studie och yrkesvägledare

1. Vad är individuella programmets syfte och mål?
2. Hur uppfyller individuella programmet i Helsingborg dessa mål?
3. Vilka faktorer har legat bakom omorganisering av det individuella programmet i Helsingborg?
4. Vilka är för och nackdelarna med ett stort respektive litet UC?
5. Vilka är för och nackdelarna med den nya organisationen av det individuella programmet?
6. Vilka är för och nackdelarna med att placera individuella programmet på gymnasieskolorna, när det gäller eleverna?
7. Vilka är för och nackdelar med den nya organisationen av det individuella programmet för Syven, lärare respektive elev?
8. Hur ser er arbetssituation ut i dag och vad vill ni förbättra?
9. Hur ser samarbetet ut mellan syvare och övrig personal?
10. Kommer fler elever på IV programmet att bli behöriga efter omorganisationen?
11. Hur är utbildningen pedagogiskt upplagd när det gäller det individuella programmet (kompensatoriskt eller inkluderande)?
12. Hur ser syvens roll ut i det Individuella programmet?
13. Kommer den nya organisationen av individuella programmet att medföra att elever tidigare kommer ut i arbetslivet och vuxenvärlden?
14. Blir eleven mer medveten om sig själv och sina framtidsutsikter i samhället, med hjälp av lärare och syvare?

Frågor om omorganisationen av det Individuella programmet i Helsingborg till elever

1. Vad är för och nackdelarna med att gå på UC och att gå på IV programmet på en gymnasieskola?
2. Är det lättare att få betyg på IV programmet på en gymnasieskola än om du jämför med UC?
3. Är undervisningen den samma på UC än om du jämför IV programmet på en gymnasieskola?
4. Hur var kamratskapet på UC om du jämför med IV programmet på en gymnasieskola
5. Är undervisningen den samma på UC än om du jämför IV programmet på en gymnasieskola?